

LIFE Læsø Nyhedsbrev

Dette er nyhedsbrev nr. to fra LIFE Læsø.

Alle med kommentarer – ris eller ros til LIFE projektet er velkomne til at kontakte projektet via e-mail sph@laesoe.dk.

Projektleder Hans-Henrik Jørgensen afløses indtil videre af Søren M. Pedersen fra Naturstyrelsen. Søren er som udgangspunkt på øen hver tirsdag til onsdag og kan desuden kontaktes på e-mail sompe@nst.dk eller på telefon 21618303.

Projektet netop nu

Dette års afgræsning er i fuld gang, og dyrene er udbundet til deres sommerresidens rundt omkring på øen. Der vil i løbet af kort tid sættes skilte op ved hegnene med information om de dyr, der går i det pågældende hegn. Der er som udgangspunkt adgang til at gå gennem alle hegnene, men i visse hegn kan det være uhensigtsmæssigt afhængigt af dyrene i hegnet.

Der er dialog i gang med en række lodsejere om rydning og afgræsning af nye arealer. Det drejer sig om arealer langs Egegårdsvej (Paradiset og langs den vestlige del af Bovet) samt Syren, Jegens og Færøn. Såfremt der opnås enighed med lodsejerne kan rydningen påbegyndes, men den efterfølgende hegning realiseres formentlig først næste år. Rydninger er også planlagt i Plantagen ved Foldgårdssøen samt vej Holtemmen og på kystskrænten ved Storedal. Rydninger startes så småt op ved kommende månedsskifte, men kun i områder hvor det vurderes, at det ikke er til gene for kystens og strandengens ynglefugle.

I området omkring Fulgsangssøen på Kringelrøn ligger en del fældet materiale, som skal køres sammen i stakke for at det kan tørre til senere flisning. Det kommer til at foregå fra primo juli, da det vurderes, at udkørsel ikke er til gene for fuglelivet.

Hegn

Der er foretaget en del hegning af nye arealer, og vi er snart ved at være i mål med etablering af hegn, som efter LIFE projektets afslutning skal afgræsses af Lodsejerforeningen. De nye hegn har været diskuteret med brugere på flere møder, hvor mange foregik i marken. Der vil fortsat være dialog om nye hegn.

Brugergruppen, som har til formål at være med til at videreformidle og informere om LIFE projektet samt danne grundlag for input fra Læsøboerne til LIFE projektet, har afholdt møde i starten af juni. Her blev der aftalt en fast mødestruktur med mulighed for supplerende møder. Projektledelsen er meget interesseret i at få Læsøboernes hjælp til at afklare, om aktionerne udføres på en hensigtsmæssig måde. Samtidig kan man forbedre praktiske forhold og afdramatisere meget gennem dialog og møder i felten. Projektledelsen er derfor glad for samarbejdet med brugergruppen og håber at kunne drage fordel heraf til at forbedre informationsniveauet.

Aktioner

Rydningen af vadegræs og rynket rose er sat på stand by. Der har været tvivl om, hvorvidt lodsejerne på de pågældende lokaliteter har været informeret godt nok om aktionerne med at rydde de invasive arter. Projektet har derfor valgt at ændre proceduren, og lodsejere vil fremover modtage brev med information om kommende aktioner. Der gives en høringsfrist med mulighed for at komme med indsigelser mod aktionen. Hvis lodsejeren ikke reagerer, udføres aktionen.

Vi håber selvfølgelig at kunne udføre så mange rydninger af de invasive arter som muligt, da det er en vigtig del af projektet og vores forpligtelse over for EU. Samtidig vil en bekæmpelse af en invasiv art selvsagt være mest effektiv, når så meget som muligt af arten fjernes. Følgende afsnit beskriver arbejdsgangene i vadegræs-bekæmpelsen og forsøg med bekæmpelse af rynket rose i LIFE Læsø.

Baggrund for bekæmpelse af vadegræs

Bekæmpelsen af vadegræs i LIFE LÆSØ skal ske uden brug af pesticider. Et forsøg er udført sommer og efterår 2014 i et samarbejde mellem en studerende fra Lüneburg Universitet samt Københavns Universitet og Naturstyrelsen. Det viser at opgravning og samtidig blottelse af plantens rødder for oversvømming er en effektiv bekæmpelsesmetode, som resulterer i meget ringe genvækst. Det afgravede materiale skal samtidigt nedgraves i en dybde, hvorfra det ikke kan spire eller fjernes helt fra området.

Bekæmpelse af vadegræs kan i princippet ske året rundt, da den er nem at identificere, men vejrforholdene skal være gunstige, og arealerne skal være frie for vandstuvning fra havet. Arbejde i den østlige og centrale del af bekæmpelsesområdet skal undgås i perioder med stærk vind fra sydlige vindretninger. Ved stærk vind fra vestlige vindretninger skal arbejde undgås i den vestlige del af bekæmpelsesområdet.

Fremgangsmåde

Bekæmpelse af vadegræs ved opgravning skal ske i et samspil mellem gravemaskiner og folk på jorden.

Kloner af vadegræs identificeres fra jorden og markeres med et flag. Den enkelte klons nummereres og positionen registreres med GPS, så den kan genfindes senere og eventuelt genvækst fjernes. Der føres desuden notater om klonens størrelse (ca. m²) og dato for fjernelse.

Det er vigtigt, at afsøge både strandkanten men også oppe i floderne. Vadegræs etablerer sig ofte på beskyttede steder, dvs. hvor den ikke er udsat for hyppige oversvømmelser og påvirkning af bølger.

Bekæmpelsesarbejdet kan ved spredte forekomster med fordel udføres med én maskine (rendegraver), som kan flytte sig hurtigt. Inden afgravning graves en 40-50 cm dyb rende, hvori afgravede planter og rødder placeres og tildækkes med 20-30 cm sand. Renden placeres umiddelbart i nærheden af, hvor afgravningen sker. Ideelt set placeres renden i blottet sandbund, som ved højvande oversvømmes (dvs. ude i havet). Alternativt placeres renden på "højtliggende" terræn.

Planterne afgraves i en dybde af ca. 10 cm under jordoverfladen. Afgravningsdybden kan øges, hvis det skønnes nødvendigt for, at de resterende rødder oversvømmes ved normal vandstand.

Planterne afgraves med så få skær med skovlen som muligt for at løsrive så få rodspidser som muligt. Rodspidserne flyder videre til nye positioner og er med til at sprede planten!

To maskiner kan med fordel arbejde sammen ved massive. Én maskine graver renden til afgravet materiale og tildækker. Én maskine afgraver planter. I øvrigt sker afgravningen som ved spredte forekomster.

Valg af skovl til afgravning og nedgravning vælges ud fra hvad der i praksis fungerer bedst.

Afgravet materiale skal flyttes så kort afstand som muligt for at undgå at rodspidser rystes løs og spredes. I visse situationer kan det vurderes hensigtsmæssigt, at afgravet materiale ikke nedgraves på stedet. I så fald skal det afgravede materiale fragtes bort med traktor og vogn. Afgravet materiale placeres på en sikker lokalitet til udtørring eller komposteres i mile tildækket med kraftig sort plast.

Opfølgning

Efter afgravning gennemgås området fra jorden. Eventuelle "missere" registreres.

En vækstsæson efter afgravning gennemgås området med henblik på at registrere eventuel genvækst og etablering af vadegræs i forbindelse med "nedgravningsrender".

Områderne kan se ud til at være hårdt ramt efter afgravning, men det skønnes, at havet sletter de fleste spor efter en eller få oversvømmelser.

Ny metode til bekæmpelse af rynket rose

LIFE Læsø har indkøbt en såkaldt planteløfter til bekæmpelse af rynket rose, da man andre steder i landet har gode erfaringer med det. Planteløfteren er et planteskoleredskab, som bruges til optagning af barrodsplanter. Den trækkes efter en traktor. Den fungerer ved, at plante- og jordlaget løftes op og rystes, således, at de løftede planters rødder frigøres og blottes.

Planteløfteren er blevet afprøvet på Naturstyrelsens arealer ved Stokken samt de fredede arealer ved Danzigman og Bløden Hale i midten af juni. Resultaterne ser indtil videre lovende ud: Rosernes rødder blotlægges og planterne bliver tydeligt svækkede, og en meget stor andel er på nuværende tidspunkt gået ud.

Områderne, hvor bekæmpelsen er foretaget, kan se medtagede ud, men det forventes, at den naturlige vegetation hurtigt kommer sig. Det er f.eks. erfaringen fra tidligere nedskæring af store grupper af rynket rose, hvor vegetationen under roserne er skygget væk. Er man interesseret i at se resultaterne, kan man se nærmere ved parkeringspladsen ved Stokken.

LIFE Læsø ønsker alle en god sommer.

Miljøministeriet
Naturstyrelsen

